

Asia: VN/2750/2020

Rikosasioiden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Lausunnonantajan lausunto

Pidättekö perusteltuna rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Yhdymme sekä selvityksen, että muiden lausuntopalvelussa siirtoon myönteisesti suhtautuvien perusteluihin ja näkemyksiin.

Pidättekö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteydessä, mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Ensisijaisesti kannatamme ja ehdotamme selvityksessä esiin nostettua mahdollisuutta järjestää sovittelupalvelut valtakunnallisen järjestötoimijan toteuttamana.

Selvityksessä arvioitiin muina kotipesävaihtoehtoina myös järjestötoimija Rikosuhripäivystystä (RIKU), jatkossa Riku, jonka rahoitus tulee oikeusministeriöstä. Tämä vaihtoehto jäi jatkotarkastelusta ja edotuksista pois, koska siinä ei toteutunut ns. tasapainomalli, jossa kumpaakin sovittelun osapuolta olisi lähtökohtaisesti ajateltu tasavertaisiksi. Rikosuhripäivystys ajaa rikoksen uhrin asemaa.

Tämä tarkoittaa sitä, että ajatus palvelujen tuottamisesta valtakunnallisen järjestötoimijan avulla on täysin mahdollinen ja ehkä jopa toivottukin.

On harmi, että muita valtakunnallisia järjestöjä ei ole tässä kohtaa otettu huomioon ja arvioitu. Setlementtiliitto pyytää, että tämä asia, järjestölähtöisen yhden toimijan palvelumalli, otetaan uudelleen arvioitavaksi.

Suomessa on valtakunnallisia muitakin isoja järjestöjä, joilla on pitkät perinteet sekä erilaisten sosiaalipalvelujen tuottamisesta, että vapaaehtoistoiminnan ylläpidosta.

Vastaavasti kuten Rikulla on pitkät perinteet ja vakiintuneet käytänteet rikosuhripalvelujen tuottamiselle valtakunnallisesti ja oli ns. luonnollinen kotipesä rikosuhridirektiivimukaisten rikosuhripalvelujen tuottamiselle, niin vertailukohteena Suomen Setlementtiliitolla on hyvin pitkät perinteet, osaamista ja kokemusta, rakenteet, työntekijät ja vapaaehtoiset sovittelupalvelujen puolella.

On harmi, että tätä vaihtoehtoa ei ole edes arvioitu. Ja järjestökentän mahdollisuudet ovat arvioimatta tarkemmin yhden yksittäisen järjestötoimijan sijasta. Koko järjestökentän monia mahdollisuuksia ei ole arvioitu. Yhden järjestötoimijan puolueellinen valinta ei ole selvityksessä perusteltu. Riku on yksi muiden toimijoiden kaltainen järjestötoimija. Sillä ei ole erityisasemaa tai monopoliasemaa sovittelupalveluiden tuottajana.

Rikun esteellinen toiminta sovittelupalvelujen tuottajana ei saa olla este sille, että joku toinen järjestötoimija ei voisi olla palveluntuottaja.

Suomen Setlementtiliitto ehdottaa, että järjestötoimijamallin vaihtoehtoja arvioidaan uudelleen sovittelutoiminnan rakenteiden ja toteuttajan kotipesänä oikeusministeriön hallinnonalalle siirtämisen päätöksen ja perustelujen yhteydessä.

Valtakunnallisen järjestön tuottamat sovittelupalvelut on mahdollista tuottaa matalan kynnyksen helposti lähestyttävänä palveluina hyvässä yhteistyössä mm. poliisiviranomaisen, oikeusviranomaisten ja rikoksentorjuntatyön kanssa. Ratkaisu olisi kustannustehokas, puolueeton ja siirtymäkauden osalta ketterämpi ja kasvukykyisempi.

Toisena vaihtoehtona kannatamme ns. valtion rakenteellisista järjestelmistä mainittua oman erillisen sovitteluviraston perustamista.

Esim. vastaavalla mallilla rakenteet ja tehtävät kuten Konfliktrådet Norjassa. Konfliktrådetilla on valtakunnallinen keskustoimisto/sihteeristö, mutta varsinaisen sovittelutyön toteuttavat alueelliset sovittelutoimistot työntekijöineen – sovittelijoineen. Mallissa on kuitenkin epäselvää, miten tämä istuisi yhteen vapaaehtoistyöntekijöiden kuvioon.

Selvityksessä esiin nousseita oikeusapumallista johtuvia haasteita, kynnyksiä ja esteellisyyttä käytännön järjestelyjen, vapaaehtoisten ja asiakkaiden kannalta ei aiheutuisi erillisen viraston kohdalla kuten nyt nykyisessä ehdotetussa oikeusapumallissa. Nämä ovat olennaiset syyt siihen, että erillinen virasto on nyt ehdotetuista vaihtoehdoista parempi.

Palvelun siirron ja oikeusapumallin/-rakenteiden käyttöönoton perusteeksi ei riitä pelkästään oikeusjärjestelmään kytkeminen ns. euromääräinen oletettava kustannustehokkuus, oikeusapuviranomaisen valmiit rakenteet ja säästöt rikosprosessien ja/tai sovitteluprosessien kustannuksissa.

Pidättekö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan valtion palveluina siten, että sovitteluhenkilöstö olisi valtion virkamiehiä?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Sovittelupalvelut voi toteuttaa oikeusministerin alaisuudessa ja ohjauksessa kokonaan järjestölähtöisesti, kuten rikosuhripalvelut ja Riku. Silloin tätä ratkaisua ja siirtoa valtion virkamiehiksi ei tarvita ollenkaan. Järjestölähtöinen rakenne/palvelu on toimiva ja selvityksessä mainittuja työntekijöihin ja vapaaehtoisin mainittuja erilaisia haasteita ei syntyisi samalla tavalla.

Pidätteko perusteltuna, että joissakin erityistilanteissa palvelu voitaisiin tuottaa ostopalvelusopimuksin, kun palveluntarve sitä edellyttää?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Ensisijaisesti ja lähtökohtana, jos sovittelupalvelut tuotetaan valtion tai järjestölähtöisenä eli yhden valtakunnallisen järjestön palveluna, osana rikosoikeusjärjestelmää katsomme, että sillä täytyy olla riittävät ja palvelujen kasvua tukevat resurssit niin, että ne kattavat valtakunnallisen palvelutarpeen ja tätä ostopalvelua ei tarvittaisi käyttää/edes ajatella.

Resurssit tarvitaan kattamaan sekä nykyisiä tarpeita/palveluita, että palvelun tarjonnan/käyttöasteen nostoon. Sovittelupalveluille on lisääntyvää tarvetta havaittavissa jo nyt. Myös koronakaudet voivat vaikuttaa tarpeeseen. Lisäksi tehtävissään ja tavoitteissaan onnistuessaan ja kansalaisten ja viranomaisten tietoisuuden ja hyvien tuloksien näkyvyyden lisääntyessä sovittelupalvelujen tarve tulee mitä todennäköisemmin lisääntymään entisestään rikosseuraamusjärjestelmän rinnalla.

Ostopalvelut ovat haasteellisia. Järjestötyyppiset, voittoa tavoittelemattomat ihmislähtöisiä ja arvopohjaisia palveluja tuottavat toimijat jäävät kovan rahan ja riskin, start-up yms. yritysten jalkoihin erilaisissa sosiaalipalveluissa ja kilpailutuksissa, kun eivät pysty tekemään alihinnoiteltuja tarjouksia tai tuottamaan palveluja kyseenalaisella/epäeettisellä tavalla. Ostopalvelujen riskinä on sekä palvelun laatu, kiinnostus ehkä vain tietyn tyyppisten sovittelujen hoitamiselle tai jopa riski epäoikeudenmukaisten työsuhteiden ylläpitämiselle valtion hyväksymänä/maksamana. Sovittelupalvelut ei voi missään nimessä olla ja houkutella yritystoimijoita ns. rahan takia.

Millä keinoin voidaan mielestänne varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät vaihtoehtoisten konfliktinratkaisumenetelmien periaatteiden mukaisina, jos sovittelupalvelut siirretään oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteyteen?

Ei voida varmistaa. Selvityksen mukaan on jo nyt tunnistettu ja tiedossa erilaisia ns. uusia haasteita, mitä nykyisessä käytössä olevassa mallissa ei ole olemassa. Toisin sanoin tiedetään jo nyt että, siirrosta on aiheutumassa vakavia haittoja.

Oikeusapumallissa oikeaa, täysin toimivaa ja asiakasystävällistä ratkaisua niiden osalta ei ole. Tässä selvityksessä ei ole valmista mallia vapaaehtoistoiminnan tukemiseen ja koordinointiin. Kuviona valtion vapaaehtoistoiminta on outo ja vaikea nähdä tämän selvityksen tiedon avulla, miten se toimisi käytännössä. Asia vaatii tarkempaa selvitystä ja kehittämistä.

Ratkaisuna tähän haasteeseen on, että valtakunnalliset sovittelupalvelut tuotetaan yhden valtakunnallisen järjestötoimijan toteuttamana, valtion rahoittamana ja valtion ohjauksessa/tuella.

Millä keinoin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteydessä?

1) Vapaaehtoistyön laki tarvitaan

Vapaaehtoistyöhön liittyvää lainsäädäntöä tulee selkeyttää. Vapaaehtoisena toimivan henkilön oikeus ja vastuu sosiaali-, työllisyys- ja vakuutusturva-asioissa on nykyisellään epäselvä ja vähintäänkin tulkinnanvarainen.

Vapaaehtoistoimintaa koskevat lait ovat edelleen Suomessa varsin epäselviä. Meillä ei ole erillistä vapaaehtoistoiminnan lakia vaan vapaaehtoistoimintaa koskevia pykälä on ripoteltu eri lakien alle. Kattavia selvityksiä vapaaehtoistyöhön liittyvistä laeista ovat tehneet muun muassa Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen VETY-hanke ja Sitra. (Lähde: <https://kansalaisareena.fi/aineistoa/nuorten-vapaaehtoistyon-kasikirja/laki-ja-vastuukysymykset/>)

Tarvitaan vapaaehtoistyölle oma lainsäädäntö, joka mahdollistaisi, selventäisi ja tukisi vapaaehtoistyötä laajemminkin yhteiskunnassa.

2) Sovittelua koskevalle vapaaehtoistyölle tarvitaan valtakunnallinen yhden toimijan järjestölähtöinen rakenne ja ratkaisut.

Toinen haaste on mielestämme se, että kyseisessä sovittelua koskevassa selvityksessä sovitteluun liittyvää vapaaehtoistoiminnan järjestelemistä koskevaa asiaa ei ole selvitetty niin, että näkisimme konkreettisen ja toimivan ratkaisuehdotuksen vapaaehtoistoiminnan tukemisen, järjestämisen ja koordinoinnin osalta.

Rakenteita ja ratkaisua täytyy vielä kehittää, ehdottomasti yhdessä nykyisten sovittelupalveluja tuottavien vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Setlementtiliitto ja sen jäsenjärjestöt ovat mielellään mukana tässä kehittämistyössä.

3) Vapaaehtoissovittelijoiden osallistaminen palvelumuotoiluun

Kolmas haaste on se, että käytännön sovittelutyötä parhaiten tuntevia vapaaehtoisia sovittelijoita ei ole huomioitu /osallistettu. Parhailta asiantuntijoilta ei ole kysytty näkemystä tai ratkaisuehdotuksia asiaan. Selvitys ja ratkaisuehdotukset ovat valmisteltu ns. viranomaisten edustajien ja juristien kanssa, joilta puuttuu riittävää osaamista, kokemusta ja näkemystä käytännön vapaaehtoistyötä koskevien kysymysten osalta. Sovittelupalvelujen muotoilu ja kehittäminen ovat tärkeitä.

4) Nuorten kuuleminen ja osallistaminen.

Neljäs haaste on, että palvelun käyttäjiltä tarvitaan näkemystä niiden kehittämisessä palvelumuotoilun ja osallistamisen avulla. Tässä kohta erityisesti halumme korostaa nuorten osallistamista ja nuorten kuulemista heitä koskevista asioista, palveluissa ja päätöksissä nuorisolain

mukaan ja edellyttämällä tavalla. Koska sovittelupalvelut on erityisesti nuorten poikkeavaan käyttäytymisen soveltuva ja tehokas puuttumistapa ja rikosentorjuntamenetelmä.

Nuorisolakia 24 § Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen

Nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa nuorten vaikuttajaryhmässä säädetään kuntalain (410/2015) 26 §:ssä.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään, kunnan ja valtion viranomaisen tulee tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevista asioissa.

5) Valtion ja järjestötoimijoiden rajapinnat tunnistetaan ja pidetään selkeänä.

Naapuriaputyöryhmän suosituksia mukauttaen: Viranomaistyön ja kansalaistoiminnan rajapintojen tunnistaminen on tärkeä. Julkisen vallan tehtävien ja kansalaistoiminnan välinen raja on pidettävä selvänä edistettäessä kansalaisaktiivisuutta - tässä tapauksessa sovitteluun liittyen.

<https://rikosentorjunta.fi/documents/5235988/5433742/NAAPURIAPU+SUOMESSA+SUOSITUKSET/72aed9a0-0050-41dc-b2b8-264ada961aa9>

Valtiolla/viranomaisilla ei ole vapaaehtoistyötä, eikä siihen liittyvää kokemusta ja osaamista.

Koko ajatus ns. valtion vapaaehtoisista on vieras. Valtio rahoittaa vapaaehtoistoimijoita ja toimintaa ns. kolmannen sektorin toimijoita, voittoa tavoittelemattomia toimijoita. Jo nyt on huolena tunnistettu se, että perinteisestä pohjoismaisesta, vapaaehtoistyöhön ja jäsenmaksuihin pohjaavasta kansalaisyhteiskuntamallista on siirrytty rahoituksen osalta kohti kansalaisyhteiskuntaa, jossa valtio rahoittaa järjestöjä omista strategisista lähtökohdistaan projektiluontoisesti” (Tutkimus: Järjestöjen ohjaus julkisella rahoituksella lisääntynyt: <https://oikeusministerio.fi/-/10616/tutkimus-jarjestojen-ohjaus-julkisella-rahoituksella-lisaantynyt>)

Vaikka tätä ei ole selvityksessä ehdotettu tai tarkoitettu, kiinnitämme jo tässä vaiheessa huomiota siihen, että olisi erittäin vierasta, jos valtio alkaisi järjestämään itse oikeusjärjestelmälle ja -viranomaisilleen vapaaehtoistyötä ja -työntekijöitä ja rahoittamaan omaa työtään ja valtion vapaaehtoistoimintaa suoraan vapaaehtoistoiminnalle tarkoitettusta budjetista tai valtionavulla ilman, että siihen liittyisi yhteistyötä kolmannen sektorin/järjestötoimijoiden kanssa.

Toivomme, että vaikka tätä ei ole sanottu suoraan tai avattu, niin tarkoitus on kuitenkin jollakin tavalla järjestää sovittelun vapaaehtoistoimijat ja –palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa?

Matalan kynnyksen koordinoimatonta vapaaehtoistoimintaa ja kansalaistoimintaa ei pystytä vieläkään rahoittamaan niin sanotusti suoraan ja tukemaan niistä järjestötoimijoille tarkoitetuista varoista/avustuksista nykyisen joustamattoman/puutteellisen ja epäselvän lainsäädännön vuoksi.

Järjestötoimijana ja kansalaisyhteiskunnan edustajana toivomme, että vapaaehtoistoiminta ja sen koordinointi sekä yleisesti, että myös tässä tapauksessa valtakunnallisen sovittelun

vapaaehtoistoimijoiden koordinoinnin osalta kuuluvat myös jatkossa järjestöille ja kansalaisyhteiskunnalle.

Sovittelutoiminta sinänsä sopii hyvin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintamuodoksi. Katsomme, että tarvitaan valtakunnallinen vapaaehtoistoiminnan ja sovittelijoiden koordinoijataho – järjestö, joka ottaa hoitaakseen koko palvelukokonaisuuden mukaan lukien valtakunnan nykyiset ja tulevat sovittelun työntekijät ja vapaaehtoiset alueineen, valtakunnallisen vapaaehtoissovittelijoiden koordinoimisen, tukemisen, kouluttamisen, korvaus/palkkakysymykset, kulukorvaukset hyödyntäen ja vaalien niitä nykyisiä toimijoita ja heidän osaamista, mitä jää niille paikkakunnille, kun nykyiset sovittelutyön rakenteet puretaan oikeusministeriön hallinnon alalle siirtyessä. Ratkaisu toimisi ns. yhden toimijan periaatteella - valtion viranomaisille (poliisi, tuomionistuimet jne.) ja myös työntekijöilleen sekä kaikille koko valtakunnan vapaaehtoisille sovittelijoille ja erityisesti käyttäjille/asiakkaille.

Setlementtiliitolla on vahvat alueelliset rakenteet ja sovittelupalvelujen kehittäjän ja tuottajan pitkät perinteet sekä Suomessa, että maailmalla. Merkittävä määrä valtakunnan sovittelupalveluja tuotetaan jo nyt neljän setlementtitoimijan (Kalliola, Harjula, Rovala ja Vuolle) palveluna. Setlementtiliitolla on jo kokemusta valtakunnallisesta sovittelutyön toiminnasta.

Toimijoita, rakenteita, osaamista ja vapaaehtoisia työntekijöitä on mahdollisuus ja tarkoitus hyödyntää edelleen. Toimijoilla on pitkät perinteet ennalta estävästä työstä ja monenlaisten vapaaehtoispalvelujen tuottamisesta ja vapaaehtoisten tukemisesta sekä hyvin laaja valtakunnallinen lapsi- ja nuorisotyöverkosto. Lisäresurssina on mahdollista ottaa mukaan muita setlementtiliikkeen paikallisia toimijoita, joilla on jo kokemusta sovittelupalvelujen tuottamisesta aikaisemmin tai uusia toimijoita joilla on kiinnostusta asiaan.

Oikeusministeriön hallinnonalalla valtionvirkamiehet pystyisivät keskittymään ohjaus ja kehittämistehtävien hoitamiseen jolloin järjestötoimija hoitaisi ja huolehtisi valtakunnallisesta sovittelutoiminnasta ja vapaaehtoisista sovittelijoista ja paikallisesta sidosryhmätyöstä.

Setlementtiliitto nykyisten jäsenjärjestöjen sovittelupalvelujen osaamisen, ammattitaidon, rakenteiden ja vapaaehtoisten kautta pystyisi tarjoamaan tämän puuttuvan palasen. Setlementtiliitto on valmis ja halukas lähtemään mukaan kehittämään ja rakentamaan sovittelupalveluita ja mm. vapaaehtoisten kysymyksiin liittyviä yksityiskohtia. Setlementtiliitto on kiinnostunut hoitamaan paikallistoimijoidensa avulla myös mahdollisten siirtymävaiheiden aikana valtakunnallista sovittelun vapaaehtoistoimintaa.

Tiloista huomiona.

Setlementtiliiton toimijoilla on käytössä monipuolisia tiloja. Mukaan lukien setlementtiliikkeen omilla ja muilla kansalaisopistoilla on tiivis yhteistyö ja opistojen käytössä on mm. monipuolisia tiloja, jotka ovat käytössä myös iltaisin ja viikonloppuisin, joita voi olla mahdollista hyödyntää myös/jopa sovitteluun. (Kansalaisopistot tuottavat palvelut koko valtakunnan alueella, kaikissa kunnissa.)

Vapaaehtoistyö ja sen koordinointi ei ole ilmaista. Siihen tarvitaan rakenteet ja resurssit. (Naapuriapuraportti) Sovittelupalveluiden osalta tämä tarkoittaa pysyvää ja turvattua rahoitusta sekä sovittelupalveluiden ja vapaaehtoistoiminnan koordinoimisen, että uusien vapaaehtoistoimijoiden rekrytoinnin osalta. Vastaavasti kuten rikosuhripalvelut on turvattu koko maata kattavasti valtion tuella, järjestötoimijan toteuttamana.

Vaikka tähän ei löydy eikä liity Suomea velvoittavia Euroopan direktiivejä, niin kysymys on sekä valtion viranomaisten, oikeus- ja rikosseuraamusjärjestelmän, että kansalaisyhteiskunnan ja järjestötoimijoiden yhteisestä intressistä, missä kohtaavat sekä talous – eli kustannustehokkuus ja säästöt, että myös rikosentorjunta, nuorten tulevaisuus ja kysymykset, vapaaehtoistyön tulevaisuus, kehittäminen ja resursointi ja inhimillisten kärsimysten vähentäminen ja restorative justicen tutkitusti hyväksi todetut hyödyt.

Miten arvioitte sovittelun siirron oikeusapu- ja edunvalvonnan yhteyteen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Sidosryhmäyhteistyö ja paikallisuus ovat tärkeitä riippumatta rakenteesta. Sovittelun osapuolet ovat usein paikallisia. Ylläpito ja kehittyminen täytyy turvata. Vaikutuksia on vaikea arvioida.

Millaisia keinoja ehdotatte oikeusavun esteellisyyden periaatteiden huomioon ottamiseksi ehdotetussa järjestämismallissa?

Selvityksen näkemys esteellisyydestä on iso merkittävä haitta, huoli ja riski, puhuen jo sinänsä oikeusapumallia vastaan ja oman erillisen toimijan esim. järjestölähtöisen toimijarakenteen puolesta, jolla tämä ongelma voidaan välttää/olla aiheuttamatta.

Nykymallissa ongelmaa ei ole, eli kysymys on ns. uudesta haitasta, joka aiheutuisi oikeusapumallin rakenteesta. Haitta/ongelma on merkittävä heikennys ja sen laatuinen, että jos mahdollisuus on käyttää muuta vaihtoehtoa, se olisi paremmin perusteltua huomioiden asiakkaan tarpeet ja asiakaslähtöisen palvelurakenteen.

Ehdotettu järjestämismalli parantaa sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta?

En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

On vaikea arvioida, parantaako ja jos niin parantaako merkittävästi. Käsittelemme on että, yhdenmukaisuutta ja saatavuutta on mahdollista parantaa ja parannetaan jo tässä nykyisessä mallissa.

Kokemuksemme mukaan sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta voidaan varmemmin turvata valtakunnallisen sovittelupalveluita tuottavan järjestötoimijan avulla.

Miten arvioitte sovittelupalveluiden siirron vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin?

Sovittelupalveluita käyttävillä henkilöillä ja tahoilla on ja voi olla monien yhteiskunnallisten sosiaali- ja oikeuspalveluiden tarvetta. Asiakasnäkökulmasta tämä voi aiheuttaa selvityksessäkin tunnistettuja haasteita ja ongelmia. Asiakaslähtöisen palvelun kannalta näitä tulee välttää jo palvelumuotoilun yhteydessä.

Pidättekö perusteltuna sovittelun siirrolle suunniteltua aikataulua vuoden 2024 alussa?

En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Emme tunne riittävästi viranomaisrakenteiden tarpeita ja tilanteita vastaavien muutosten osalta. Ehdotus on varmasti hyvin valmisteltu ja näin ollen realistinen.

Järjestötoimijana pystymme ja haluamme tukea, olla mukana vaikuttamassa, kehittämässä ja tuottamassa palveluita sekä siirtymäkaudella ja sen jälkeen. Muutoksien tulee olla mahdollisemman kivuttomia ja sujuvia ja asiakaslähtöisiä. Niistä ei tule aiheutua ylimääräistä ja tarpeetonta haittaa palveluille, vapaaehtoisille, palveluista hyötyville ja niitä tarvitseville.

Siirtymäkauden vaikutus ei saisi olla nykyisiä palveluja tilapäisesti tai määrällisesti vähentävä, vaan päin vastoin, että muutoksista riippumatta nykyisen trendin ja hiljaisen tiedon mukaan olisi tarvetta lisätä palveluita. Riippumatta siirtymäkauden haasteista siihen olisi turvattava riittävä rahoitus. Tilastollisesti tarkasteltuna setlementtiliikkeen sovittelupalveluiden määrät ovat olleet kasvussa. Koronavaikutukset voivat sitä vieläkin vauhdittaa, varsinkin nuorten tarpeiden ja mahdollisuuksien osalta.

Siirto tai mahdollinen muutos, rakenneuudistus, ei saa osua tarpeeseen haitallisesti, vaan päinvastoin on turvattava palvelujen sujuva toimiminen ja kasvavaan palvelutarpeeseen vastaaminen.

Siirtymäkaudesta ja keskeneräisestä vapaaehtoistoiminnan rakenteesta voi aiheutua haavoittuvuutta vapaaehtoistoimijoiden rekrytoinnille sekä nykyisten sovittelijoiden jaksamiselle ja jatkohalukkuudelle. Tärkeä on kuulla vapaaehtoisten ääntä ja ehdotusta tässä rakenneuudistuksessa, samoin ehdottomasti nuorten ääntä ja ehdotuksia heitä koskevissa asioissa ja palveluissa. Rikosoikeudellisesti ja rikosentorjunnan ja restoratiivisen oikeuden näkökulmasta sovittelu on erittäin tärkeä väline.

Onko teillä vielä mielessänne ohjausryhmän esitykseen liittyen joitakin riskejä tai etuja, joita raportissa ei ole käsitelty?

Yhdessä on mahdollisuus tunnistaa sovittelupalvelujen mahdolliset tulevat rakenteiden puutteet ja keskeneräisyydet sekä kehittää sovittelupalveluista entistä paremmat järjestölähtöisesti.

Pyydämme, että selvityksessä ohueksi jääneeseen järjestölähtöisen toimintamallin arviointiin palataan.

Yhdymme RIKUN lausunnossa ehdotettuihin kehittämissuhteisiin, mm. koskien ehdotusta, että uhrille turvataan laissa tai muulla tavalla mahdollisuus ottaa tukihenkilö mukaan sovitteluun.

Järg-Tärno Regina
Suomen Settlementiliitto ry - Sovittelutoiminta, lapsi- ja nuorisotyö